

Savake godine, na dan zimske kratkodnevnicе, zvezda Sirijus se poravna sa tri najsjajnije zvezde iz sazvežđa Orion. U antičko doba ove tri zvezde su nazivali imenom: "Tri kralja". Prava linija koju Sirijus i "Tri kralja" formiraju seče liniju horizonta u tački iz koje se 21-og decembra u zoru pojavljuje Sunce. Za stare Egipćane Sirijus je imao izuzetan značaj i predstavljao boginju Izis. Njihov kalendar se zasnivao na praćenju kretanja Sirijusa a ne na praćenju kretanja Sunca. "Svevideće oko" je oko boginje Izis i bilo je simbol zvezde Sirijus.

Pored imena za zvezdu, "Sirijus" je naziv koji se ranije vezivao za različite pojmove. Stanovnici Arabijskog poluostrva (drevna Persija, Eufrat i Tigar) nekada su svojim vođama dodavali ispred imena prefiks "sirijus", što je značilo "lider". U Indiji je Sirijus bio sinonim za "lovca na jelene" ili predvodnika u lovu. Rimljani su imenom Sirijus nazivali čuvara podzemnog sveta - po analogiji na egipatskog Anubisa koji je prevezio duše preminulih rekomb do sveta mrtvih. U doba ranog hrišćanstva, prilikom tumačenja natprirodnih pojava govorilo se da je Sirijus mesto gde obitava Lucifer i njegova svita. U starom veku ime Sirijus se češće koristilo za mesta a manje za ličnosti.

U srednjem veku Sirijus je postao ime jedne od 15 zvezda koje imaju izuzetnu moć i uticaj i na kojima počiva astrološko tumačenje sveta. Uz astrološku zvezdu Sirijus idu planeta Venera, element berilijum i biljka kleka. Snaga i značaj Sirijusa daleko nadmašuju snagu i značaj drugih astroloških zvezda. U novom veku jedna manje poznata okultna i jedna nesto poznatija "nju-egdž" organizacija su nosile ime "Sirijus". Veliki broj časopisa različitih žanrova nosio je takođe ovo ime. Ipak, na ubedljivo prvom mestu na spisku oblasti gde se koristi ime "Sirijus" nalazi se oblast naučne fantastike. Knjige, igrani filmovi, igrane serije, crtani filmovi, stripovi, video-igre i drugi "sajns-fikšn" mediji prepuni su raznih "Sirijusa". Dugo godina je izdavan veoma popularan SF magazin "Sirius" koji se čitao u celom svetu. Najnoviji lik u nizu junaka sa ovim imenom je kum Harija Potera, istaknuti pripadnik Reda Feniksa - Sirijus Blejk. Da ništa nije slučajno govori i činjenica da je Sirijus Blejk kao izuzetno sposoban čarobnjak mogao da uzme oblik crnog psa (zvezda Sirijus je u sazvežđu Veliki Pas). Poznata i jako slušana severnoamerička radio stanica koja svoj program emituje preko satelita naziva se "Sirius-Satelite-Radio" i njen slogan je "Najveća zvezda na noćnom nebu!". Mnogi jedrenjaci, ratni brodovi, tehnološki napredni projekti, među kojima i jedan prototip Micubišijevog motora sa unutrašnjim sagorevanjem nosili su i nose ime "Sirijus".

Višeslojna simbolika, mnogobrojna skrivena značenja i nesporna višedimenzionalna snaga i moć ovog imena naveli su grupu slobodnih zidara iz VNLS da tako nazovu svoj istraživački projekat. Ciljevi projekta su: čitati, istraživati i neprekidno sve dalje i dalje pomerati horizont saznanja. Jedan od rezultata ovog rada je i novo izdanje "Sirijusa".

Sadržaj:

■ "I! Tego Arcana Dei"	2
■ "Međusobni odnosi rotarijanaca i slobodnih zidara u Beogradu u periodu između dva svetska rata"	7
■ " Sveti Jovan Krstitelj - I deo"	12

"I! Tego Arcana Dei"

„I! Tego Arcana Dei“ je latinska sentenca često korišćena kao naslov ili moto u problematici vezanoj za istoriju masonerije i tekstovima o pojedinim ezoteričnim organizacijama. Od mog prvog susreta sa ovom frazom zainteresovao sam se da saznam šta ona zapravo znači. U ovom radu izneću ono što sam otkrio.

Podimo od toga šta nam govori doslovni prevod a zatim gde se i zašto ova sentenca koristi.

Bukvalni prevod sa latinskog bi išao sledećom redom: „I“ je imperativ glagola „ire“ koji znači ići. Konjugacija glagola „ire“ je „eo, ire, ivi, itum“, a imperativ „I!“ u prevodu znači „Idi!“ ili „Gubi se!“. „Tego“ znači „krijem“ ili „pokrivam“. „Arcana“ je množina reči „tajne“, dok je „Dei“ genitiv imenice „Deus“ koja znači „Bog“. Tako da bi doslovni prevod sa latinskog glasio: „Gubi se! Ja krijem božje tajne“ ili malo prefinjenije rečeno „Odlazi, ja čuvam tajne o Bogu.“

Smatra se da je od ove latinske sentence nastao anagram „Et in Arcadia Ego!“. Iako doslovni prevod fraze „Et in Arcadia Ego!“ znači „I ja sam u Arkadiji“, kroz literaturu koju ćemo kasnije pomenuti nekoliko autora dokazuje da je to zapravo anagram objekta koji je upravo latinska sentenca iz naslova ovog rada: „I, Tego Arcana Dei“.

Da se ovde ukratko podsetimo i na to šta je anagram. Anagram je u stvari vrsta igre rečima gde se kreće od jedne reči ili izraza i formira nova reč ili izraz korišćenjem slova od kojih je formirana početna reč ili izraz i to tako što se jedno slovo upotrebi samo jednom. Na primer "OVO GRMI" i rešenje anagrama koje glasi: "GROMOVI". Slično tome je i anagram "I JA LATIN" i njegovo rešenje: "ITALIJAN". U strožijoj varijanti anagram ima isti broj slova kao početna reč ili izraz. Majstorija je dobiti novu konstrukciju na osnovu koje se može pogoditi šta je objekat ili cilj anagrama, odnosno od koje reči ili izraza se pošlo. Još je veća majstorija smisliti anagram koji komentariše, ismeva ili predstavlja suprotnost objekta. Ova igra je bila jako popularna u srednjem veku, dok je danas primenom računara moguće brzo i jednostavno doći do anagrama u odnosu na bilo koji polazni objekat. Da bi se postiglo da anagram ima dublji smisao i težinu u praksi se dozvoljavaja i malo odstupanje od osnovnog pravila vezanog za broj slova.

„Et in Arcadia Ego“ je fraza u kojoj nema glagola ali to je sasvim korektno i uobičajeno u latinskom jeziku.

Podrazumeva se da kao što navode Ričard Endrjus i Pol Šelenberger u knjizi „Božja grobnica“ u ovoj frazi nedostaje glagol „sum“. Doslovni prevod bi glasio „I ja sam u Arkadiji“ a kako se ovaj natpis između ostalog sreće na nadgrobnoj ploči, očigledno se odnosi na smrt ili onog ko počiva u grobnici. Tako da i pored činjenice da doslovni prevod ove fraze govori nešto drugo, autori knjige „Sveta Krv, Sveti Gral“ i autori knjige „Da Vinčijev Kod“ dokazuju da je u pitanju anagram sentence „I! Tego Arcana Dei“.

Da vidimo sada gde se sve ova sentenca sreće i zašto izaziva toliku pažnju.

Čuveni francuski barokni slikar Nikola Pusen (Nicolas Poussin) koji je živeo od 1594 do 1665 godine je jedan od onih koji su kumovali velikoj popularnosti ove sentence. Pusen je veći deo života proveo u Rimu, mada je jedno vreme živeo i u Parizu gde je bio glavni kraljevski slikar a u službu ga je primio lično kardinal Rišelje. Za sobom je ostavio brojna platna i izvršio veliki uticaj na mnoge

slikare tokom narednih vekova, tako da su čak Pol Sezan i Žan Luj David u njemu našli inspiraciju i uzor. Najviše njegovih slika čuva se u Luvru ali ih ima i u Londonu i Rimu. Najpoznatije njegove slike su „Otmica Sabinjanki“, „Uništenje Jerusalima“, „Solomonov sud“, „Arkadijski pastiri“ i druge.

Od posebnog interesa za nas je slika „Arkadijski pastiri“, ulje na platnu iz 1638 godine koje se danas čuva u Luvru, mada postoji i starija verzija ove slike istog autora iz 1627 godine sa istim naslovom koja se čuva u Londonu i muzeju Četsvort Haus.

Slika 1: Arkadijski pastiri, Pusen, 1638 (Luvr)

Obe slike predstavljaju sličnu kompoziciju koju čine tri pastira i jedna žena koji stoje ispred kamene grobnice na kojoj je uklesan tekst „Et in Arcadia Ego“. Oba platna su iz grupe „pastoralna“.

Da se osvrnemo kratko na značenje pojmova Arkadija i „pastoralna platna“.

Pojam Arkadija je tokom vekova dobijao razna značenja ali izvorno potiče od imena oblasti u Grčkoj koja se nalazi na poluostrvu Peloponezu. Stanovnici Arkadije su starosedeooci Peloponeza i živeli su tu pre dolaska Dorskih osvajača na tlo Grčke, znači u pred-antičko doba. Arkadija se opisuje kao teško pristupačna oblast koju čini nekoliko dolina okruženih visokim planinama. U pred-antičko vreme stanovnici Arkadije su bili uglavnom pastiri koji su čuvali ovce ili ratari uglavnom vinogradari. Vodili su miran i srećan život ispunjen igrom i pesmom. Njihov omiljeni Bog bio je Pan a omiljeni instrument panova frula. Na latinskom „pastor“ znači pastir, pa se zato koriste izrazi pastoralna platna, pastoralna muzika i pastoralna poezija. Prilikom pominjanja Arkadije misli se na utopijski rajski vrt gde spokojni pastiri piju vino i igraju po zelenim i šumovitim brežuljcima okupani suncem uz cvkut ptica. Pusenovo ulje na platnu „Arkadijski pastiri“ predstavlja četiri stanovnika Arkadije u setnom i melanholičnom raspoloženju kako simetrično raspoređeni stoje ispred kamene grobnice. Jedan od pastira kleči i očigledno na glas čita natpis na grobnici a ostali razmišljaju i diskutuju o poruci. A poruka je natpis na ploči koji kaže: „Et in Arcadia Ego“ što će reći u prevodu „I

ja sam u Arkadiji“ ili „I ja sam živeo u Arkadiji“. Oba prevoda su tačna jer je glagol izostavljen. U prvom slučaju se misli na smrt koja kaže da je i ona prisutna u Arkadiji a u drugom se misli na osobu koja je sahranjena u grobnici i koja kaže da je i ona živela u Arkadiji. Kako god shvatili natpis jasno je da je osobe sa slike obuzelo melanholično razmišljanje o smrti i prolaznosti života. Pastoralni motivi Arkadije su obojeni jesenjim bojama koje podsećaju na prolaznost sreće. Poruka je, da čak i stanovnici idealnog sveta kao što je Arkadija, moraju imati na umu da život ima svoj kraj i da će za svakog od njih jednog dana sva ta lepota iščeznuti. Pastiri sa slike se očigledno stojički mire sa činjenicom koju su upravo shvatili.

Drugo interesantno mesto gde se sentenca „I, Tego Arcana Dei“ sreće je tajno bratstvo pod imenom „Sionski Priorat“, odnosno ova sentenca je moto te organizacije. Što se „Sionskog Priorata“ tiče nije sporno njegovo postojanje ali se dijametralno razlikuju dve priče o tome kada je i gde ova organizacija nastala i dokle doseže njen uticaj.

Po prvoj i zanimljivijoj priči koja je protežirana kroz već pomenute knjige „Sveta krv, Sveti gral“ i „Da Vinčijev kod“ ova organizacija je nastala 1099 godine u Jerusalimu i osnovao ju je krstaški vitez Godfroj od Bulonja (Godfroi de Bouillon). Do 1188 postojali su Sionski Red i Red Hrama sa zajedničkim Velikim Majstomom, ali te godine dolazi do raskola u organizaciji i Sionski Red postaje Sionski Priorat i uspostavlja svoju nezavisnu liniju Velikih Majstora, među kojima je prvi Žan de Žisor (Jean de Gisors). Na drugoj strani ostaje kao nezavisna organizacija Red Hrama (kasnije nazvan Templarski red odnosno Vitezovi templari). Iako je Red Hrama u početku bio pod istom kapom i predstavljao udarnu pesnicu i instrument sile Sionskog Reda, ova dva reda se 1188 odvajaju i templari počinju svoj nezavisni uspon. Pozadina misije koju je Sionski Priorat sprovodio zasniva se na istorijskim događajima koji su se odigrali 11 vekova pre njegovog nastanka. Sve je počelo sa osnovnim postulatom da je Isus Hrist bio oženjen Marijom Magdalenom i da se posle Isusove smrti Marija Magdalena sklonila u Francusku noseći u stomaku još nerođeno Isusovo dete. Magdalenin i Isusov potomak imao je dalje potomstvo i iz te loze potiču francuski kraljevi iz dinastije Merovinga. Merovinzi su bili na prestolu od 5-veka n.e. kada je francuski kralj iz ove dinastije Klodovik I potpisao pakt sa Rimskom crkvom i dobio blagoslov i podršku Rima. Međutim Rimljani i Rimski Papa su u 7-veku ovoj dinastiji okrenuli leđa i poslednji Merovig Degober II (Dagobert II) biva ubijen a dinastija prekinuta. Direktni njegov potomak bio je i vitez Godfroj od Bulonja koji je tokom Prvog krstaškog rata učestvovao u osvajanju Jerusalima. Motiv krstaških ratova bio je da se na svetoj zemlji uspostavi hrišćansko kraljevstvo koje bi po veličini i moći bilo pandan onom na tlu Evrope. Godfroj od Bulonja kao kralj Jerusalima uspostavlja Sionski Red i Red Hrama sa ciljem da upravljaju ovim kraljevstvom. Međutim kako templari nisu uspeli da odbrane Jerusalim od najezde muslimana, nakon pada Jerusalima 1188 i gubitka kontrole nad Palestinom, templari se vraćaju u Evropu a prioriteta i planovi Sionskog Priorata se menjaju. Templari su nakon povratka u Evropu doživeli period velikog procvata i uspona koji je trajao sve do 1307 godine kada su se Francuski kralj Filip IV, poznatiji kao Filip Lepi i papa Klement V obračunali sa njima. Međutim Sionski Priorat nastavlja da funkcioniše nezavisno i u strogoj tajnosti. Zadatak Sionskog Priorata postaje vraćanje dinastije Meroving na Francuski presto i uspostavljanje neke vrste ujedinjene Evrope. Par poznatih francuskih plemićkih porodica kao što su Loran i Žise a kasnije i nemačka plemićka porodica Habsburg su složno radile na ovom planu. Dugo godina svi Veliki Majstori Sionskog Priorata dodavali su svom imenu Žan, odnosno Džon, odnosno Jovan. Time su naglašavali pripadnost jednoj drugoj liniji koja za osnivača crkve ne smatra svetog Petra već svetog Jovana. Pretpostavlja se da je među Velikim Majstorima Priorata bio čak i jedan Rimski papa, kontraverzni Papa Jovan XXIII koji je abdicirao 1415 godine. Pokušaji da se na Francuski presto vrati dinastija Meroving dostižu vrhunac za vreme vladavine Luja XIV kada Priorat organizuje bunu koja na žalost nije imala uspeha i koja je bila u krvi ugušena. Prethodno pomenuti slikar Nikola Pusen je bio uključen u ceo ovaj poduhvat i u to vreme nastaje slika „Arkadijski pastiri“. Interesantan je podatak da je Luj XIV bio u toku sa pričom o Prioratu, pa je ovu Pusenovu sliku odneo u svoje privatne prostorije i nije dozvoljavao nikom da uživa u njoj. Kako pokušaji sa rušenjem francuske krune nisu uspeli, Sionski Priorat se okreće

Nemcima, tako da tokom 19-tog veka ozbiljno radi na pokušajima da dinastiju Habsburg nametne kao imperatore cele Evrope. Ceo projekat je promovio više ideje o ujedinjenju Evrope. Ove ideje su svoju punu implementaciju dočekale tek sa formiranjem Evropske Unije koju imamo danas. Zaštitni znak Sionskog Priorata je varijacija simbola obmotanih oko lista ljiljana. Ljiljan je oduvek bio simbol Francuske krune.

Slika 2: Zaštitni znak Sionskog Priorata

Veliki majstori priorata bili su poznati naučnici i umetnici, među kojim su najpoznatiji: Botičeli, Leonardo da Vinči, Robert Bojl, Isak Njutn, Viktor Igo, Klod Debisi i drugi. Leonardo da Vinči je upravljao Sionskim Prioratom od 1510 do 1519 godine. Po ovoj priči Sionski Priorat deluje i danas.

Ova priča o Sionskom Prioratu se zasniva na logici da neke očigledne činjenice mogu da se tumače i na jedan drugi ne tako očigledan već tajanstven i javnosti nepoznat način. Ako prihvatimo da je ovakvo tumačenje činjenica istinito, onda je moguće da se desilo i još nešto treće, tako da fikciji nema kraja.

Ne uzimajući za pravo čak ni da pomislimo da u ovom radu utvrdimo u kojoj meri je ova priča istinita, niti gde je granica između stvarnog, mogućeg i izmišljenog, moramo da navedemo i drugu priču o Sionskom Prioratu.

Sionski Priorat je osnovao 1956 godine čovek po imenu Pjer Plantar (Pierre Plantard) i ova organizacija je bila najaktivnija 60-tih godina XX-tog veka. Plantar je iskreno verovao u prethodno ispričanu priču i činjenicu da u Francuskoj žive potomci Isusa i Marije Magdalene. Žarko je želeo da se njihovim potomcima vrata slava i moć koji im pripadaju. Da bi postigli ovaj cilj, on i njegove pristalice, nisu oklevali da preduzmu i neke radikalne metode, kao što je falsifikovanje dokaza koji bi potkrepili njihovu teoriju. Tako su falsifikovana dokumenta koja govore o osnivanju Sionskog Priorata i nizu Velikih Priora, a zatim su ta dokumenta podmetnuta u arhive Nacionalne Biblioteke u Parizu. Naknadnom analizom papira na kojem je tekst ovih dokumenata napisan, utvrđeno je da je papir proizveden 1960-e godine, pa je tako i zvanično dokazano da su krunski dokazi i dokumenta o osnivanju Sionskog Priorata praktično falsifikat. Zahvaljujući konspirativnosti i prirodi problematike koja je u opticaju i činjenici da jedna strana uvek tvrdi kako je ona druga neupućena ili laže, pretpostavlja se je ova organizacija ipak uspeła da okupi određeni broj sledbenika i da u nekakvom izmenjenom obliku funkcioniše i danas. Pjer Plantar je preminuo pre nekoliko godina.

Na Internet portalu „www.blogoye.com“ jedno vreme je hostovan sajt pod nazivom „I, Tego Arcana Dei“ i na njemu su se nalazili probrani članci vezani za ezoterična društva i intervjui sa istaknutim ličnostima vezanim za ovu problematiku u Srbiji. Poslednji postovi na ovom sajtu bili su odlomci iz romana „Spoznaja“ autora Dušana Ninića. Blog pod ovim imenom je ukinut ali se na drugim sajtovima mogu naći tekstovi koje je svojevremeno hostovao. Ovde samo ime sajta „I! Tego Arcana Dei“ očigledno nagoveštava da je sajt svojevremeno pretendovao da preko sadržaja koje nudi odgovori na mnoga suštinska pitanja od interesa za čitaoce kojima je interesantna problematika vezana za ezoterična društva.

Zaključak.

Dakle, iako je prevod sentence „I! Tego Arcana Dei“ jednostavan i glasi „Odlazi! Ja čuvam tajne o Bogu“ priča koja se krije iza ove rečenice je mnogo složenija i duža. Savršeno se uklapa i ilustruje lepotu simboličkog tumačenja činjenica. Simbolički način razmišljanja je jedan od temelja slobodnozidarskog pristupa u tumačenju sveta u kojem živimo.

Brat Č.V.

Loža „Nemanja“ Niš

Međusobni odnosi rotarijanaca i slobodnih zidara u Beogradu u periodu između dva svetska rata

Kada govorimo o međusobnim odnosima slobodno zidarskih loža u Beogradu i Rotari kluba Beograd u vremenu između dva rata zapravo govorimo o periodu od kraja 1928. godine, kada je osnovan RK "Beograd" do 2. avgusta 1940. godine, kada je veliki majstor Velike lože Jugoslavija, Andra Dinić svojom okružnicom "svim saveznim ložama" obustavio rad u svim radionicama koje "deluju pod njezinom zaštitom" odnosno izvršio "uspavlјivanje" slobodnozidarskih loža koje je trajalo do 1990. godine.

Prvi Rotari klub u Kraljevini Jugoslaviji osnovan je 15. oktobra 1928. godine, što znači da su se tek od tog datuma međusobne veze, druženja i zajedničke aktivnosti mogle da dešavaju. Ali, pođimo od toga kako je Rotari ideja uopšte došla u Beograd i ko su bili nosioci prvih inicijativa za osnivanje Rotari kluba krajem 1927. i početkom 1928. godine.

Početak rotarijanstva u Jugoslaviji, posebno u Srbiji i Beogradu, vezuje se za aktivnosti dr Vojislava Kujundžića, načelnika službe u Ministarstvu za narodno zdravlje, i njegove kontakte da čehoslovačkim rotarijancima. Međutim, treba istaći da je prodor i prihvatanje rotarijanskih ideja od strane srpskih intelektualaca i privrednika nešto starijeg datuma. Do prvih saznanja o Rotari organizaciji je moglo da dođe u vreme I svetskog rata, kroz kontakte srpskih i savezničkih vojnika i oficira na Solunskom frontu ili nešto kasnije, u vreme školovanja mlade srpske inteligencije po evropskim kulturnim, prosvetnim i naučnim centrima. Kulturne i političke veze, u to vreme, bile su naročito dobre sa Francuskom i Čehoslovačkom. Mnogi svršeni srednjoškolci su još za vreme I svetskog rata bili upućeni na školovanje u francuske univerzitetske centre gde su imali prilike da se upoznaju i kasnije održavaju veze sa francuskim članovima diskretnih bratstava i servisnih klubova i

to prvo sa masonima, a od 1921. godine i sa rotarijancima. Sa druge strane, dobri privredni odnosi i kulturna saradnja sa Čehoslovačkom, u vreme predsednika Tomaša Masarika, ubrzo su doveli do širenja Rotari ideja na naše prostore. Naime, Rotari klub Prag osnovan je 1925. godine, a dve godine kasnije klubovi su postojali u svim većim češkim i slovačkim gradovima. Rotarijanstvo se ne samo brzo širilo već je i njegova popularnost bila velika, a o Rotariju se dosta pričalo i pisalo.

Dr Vojislav Kujundžić

Sredinom 1927. godine dr Vojislav Kujundžić boravi poslovno u Pragu, upravo u vreme Nacionalne Rotari konferencije na kojoj prisustvuju predsednik Rotari Internacionala za 1927/28 godinu Artur Sap i generalni sekretar Čelzi Peri. Veliki članak u listu "Prager Presse" posvećen ovom događaju i prigodni govor legendarnog sekretara Rotari Internacionala, Čelzi Perija, privukli su njegovu pažnju i od tada, po sopstvenim rečima, dr Kujundžić počinje da upoznaje i prati ideje rotarijanstva. Treba reći da je on bio mason sa velikim iskustvom. U masoneriju je primljen marta 1912. godine u bečkoj loži "Izlazeće sunce" po preporuci svog profesora dr Karla Vajgta. Posle rata, 1919. godine, afilevan je u beogradskoj loži "Šumadija", a 1923. godine obavljao je dužnost starešine lože. Kao čovek koji je dugo pripadao masonskoj organizaciji on se zainteresovao za novi međunarodni pokret za koji je utvrdio da: "ima slične osnovne principe sa onima na kojima je zasnovana konstitucija slobodnih zidara".

Već početkom 1928. godine sa malom grupom prijatelja počinje redovno da se sastaje poštujući pravila RI koja su važila za klupska okupljanja. Ovi sastanci držani su ponedeljkom u 8. časova uveče, a prvo jezgro budućeg Rotari kluba činili su:

- Dr Vojislav Kujundžić, lekar
- Dragomir Pavlović, bankar
- Đura Kiš, apotekar
- Periša Stefanović, trgovac kožom i
- Jozef Hrnčir, arhitekta

Sa izuzetkom apotekara Đure Kiša, svi ostali članovi ovog inicijativnog odbora bili su masoni, inicirani ili afilevani u beogradskim ložama. To upućuje na zaključak da su rotarijanske ideje u Beograd doneli, prihvatili i razvijali članovi tadašnjih masonskih loža "Pobratim", "Sloga, rad i postojanstvo", "Šumadija", "Istina" i "Dositej Obradović", koje su u to vreme bile veoma jake i aktivne. Štaviše, neki dobri poznavaoци ovih organizacija smatraju da su Rotari klubovi, u periodu između dva rata, bili "predvorja za ulazak u masoneriju", odnosno da su rotarijanci od ugleda i integriteta ubrzo postajali slobodni zidari. U prilog ovim tvrdnjama oni navode činjenicu da se Rotari

pokret, osnovan 1905. godine, izuzetno brzo, već 1921. godine, proširio na ceo svet, što je obzirom na tadašnji nivo razvoja saobraćaja i komunikacija bilo nemoguće bez logističke podrške jedne jake, povezane i disciplinovane organizacije kao što su bili masoni.

Ipak, treba biti vrlo oprezan pri donošenju zaključaka. Svi zvanični materijali Rotari Internacionala negiraju povezanost rotarijanstva i masonerije u formalnom smislu, a sličnost ciljeva, diskretnost u funkcionisanju organizacija, način regrutovanja novih članova i druge podudarnosti nisu apsolutno pouzdan dokaz za predhodne tvrdnje. Ako se uporede popisne liste članova Rotari kluba Beograd i članova masonskih loža u periodu 1928-1941. godina može se utvrditi obrnuti fenomen. Tako; bilo je samo četiri rotarijanca koji su potom bili primljeni u masoneriju, a obrnuto, svi ostali sa dvojnim članstvom, njih preko dvadeset su se priključili Rotariju kao slobodni zidari majstorskog stepena. Na neki način to je logično jer je, u momentu kada se formirao Rotari klub u Beogradu, moderno slobodno zidarstvo bilo staro 211. godina pa je prirodno da osnivači budu ljudi za koje su diskretna društva sa specifičnim pravilima, ciljevima, ceremonijom i ritualima njihova "altera natura" (druga priroda).

Zatim, sama činjenica da je skoro jedna trećina članova Rotari kluba Beograd pripadala istovremeno i masonskoj organizaciji govori da su međusobne lične veze postojale, ali to nije dokaz da je uticaj slobodnih zidara bio od značaja u formalnom smislu. Štaviše, u raspoloživoj arhivskoj građi nema dokumenata koji bi ukazivali na neposrednu povezanost rotarijanaca i masona, posebno ne u fazi formiranja i prvim godinama rada Rotari kluba. Prisustvo masona u inicijativnom odboru za formiranje kluba, njihovo iskustvo u radu loža i lične veze verovatno je ubrzalo formalnu stranu procesa osnivanja, ali se svaki dalji uticaj ove organizacije na život i rad beogradskih rotarijanaca, kada su u pitanju oficijelni kontakti, tu završava. Rotari klub Beograd je nastao i razvijao se autohtono, nezavisno i neometano poštujući načela i ciljeve Rotari Internacionala, odnosno odluke Borda direktora RI, bez čijeg odobrenja osnivanje kluba ne bi bilo moguće.

Za Rotari klub Beograd je teško reći da je bio predvorje za članstvo u masonskim ložama, obzirom na veoma mali broj rotarijanaca koji su potom postali slobodni zidari. Ovakva tvrdnja je pre karakteristična za Rotari klub Zagreb ili Rotari klub Ljubljani. Možda razloge za to treba tražiti u ponekad oštrim kriterijumima za prijem ili u ličnim opredeljenjima pojedinih masona. Tako je na primer loža "Sloga, rad i postojanstvo odbila je da primi u članstvo Tadiju Sondermajera, direktora "Aeroputa", loža "Istina" Iliju Pržića, profesora Pravnog fakulteta i sekretara RK Beograd, a novoformirana loža "Preporodaj" Iliju Panića, vlasnika ciglane i jednog od osnivača kluba.

Ali, ako je teško utvrditi i u istorijskom smislu dokazati formalnu stranu saradnje i međusobnih uticaja Rotari kluba i masonskih loža, ona neposredna, lična saradnja i povezanost rotarijanaca i masona ne može se osporiti. Braća Bajloni, Jakov i Franja, vlasnici pivare u Cetinjskoj ulici, sigurno su razmenjivali međusobna iskustva pri čemu je Jakov bio mason u loži "Pobratim", a Franjo član-osnivač Rotari kluba Beograd. Isto se može reći za velikog majstora Vrhovnog saveta Srbije i kasnije velikog majstora Velike lože Jugoslavija Đorđa Vajferta i njegovog sestrića Ferdinanda Granberga, prvog predsednika Rotari kluba Beograd.

U vladi Milana Stojadinovića u periodu od juna 1935. do februara 1939. godine nekoliko ministara bili su masoni, dok sam Stojadinović, guverner Distrikta 77 - Jugoslavija za 1933/34 godinu i član borda direktora RI 1934/35 godine nikada nije bio član neke masonske lože. O njegovom prijemu se više puta raspravljalo, a obično je zaključak bio: "Neka on napiše molbu pa ćemo da vidimo". Pošto je to značilo da eventualna balotaža neće biti svetla, predsednik Stojadinović takvu molbu nije napisao. Ovakvih primera neposrednih veza bilo je veoma mnogo i sigurno je da su ove dve organizacije ne samo neformalno saradivale već i da uticaj jedne na drugu, posebno masona na rotarijanca nije bio slučajan već značajan.

Đorđe Vajfert

Ferdinand Granberg

Masoni i rotarijanci u Beogradu često su po političkim, verskim i opšte društvenim pitanjima zauzimali slične ili identične stavove. Zajednički su se 1937. godine suprotstavili usvajanju Zakona o Konkordatu koji je pružao velike ustupke i omogućavao povlašćeni položaj Katoličkoj crkvi, a kada je glavni borac protiv Konkordata, patrijarh Petar Rosić – Varnava iznenada umro, 23. jula 1937. godine, iskreno je ožaljen i u beogradskim ložama i u Rotari klubu. Masoni i rotarijanci nisu razmatrali političku dimenziju ovih događaja ali su osećali, duboko u duši, da je pokojni patrijarh bio na pravoj strani, da se zalagao za opšte dobro i to su pokazali.

Kako se približavao II svetski rat masoni i rotarijanci delovali su u sve nepovoljnijim, a ponekad i teškim okolnostima. Kao izraziti antifašisti, pripadnici ove dve organizacije su bili izloženi pritisku sila osovine, zatim vlade Cvetković – Maček, a implicitno i katoličke crkve. I jedni i drugi smatrani su za anacionalne i društveno destruktivne elemente. Kada je početkom avgusta 1940. godine došlo do “samospajljivanja” masonskih loža, Rotari klub Beograd pooštrava mere diskrecije, prestaje da vodi zapisnike sa sednica upravnog odbora i preduzima korake za skrivanje i zaštitu klubske arhive. Aktuelni predsednik Rotari kluba Beograd, rotarijanac i mason, dr Branislav Vojnović, upravnik Narodnog pozorišta, blisko saraduje sa velikim majstorom Androm Dinićem pokušavajući da zaštiti interese organizacije i integritet članstva.

Bilo je i situacija kada su masoni i rotarijanci imali različite stavove po nekim pitanjima. Na prijem diplomate i književnika, Ive Andrića, u članstvo Rotari kluba Beograd, 1937. godine, nije se blagonaklono gledalo u masonskim krugovima. Naime, Andrić je 1926. godine isključen iz lože “Dositej Obradović” po paragrafu 70 Konstitucije, a zapravo ”zbog veze koja se nije mogla tolerisati“ i mnogi beogradski masoni, ni jedanaest godina kasnije, to nisu mogli da mu oproste.

Uticaj masona na rotarijance mogao se videti i na nekim detaljima. Kako su faktički Rotari klub Beograd osnovali masoni i kako je od 25. “Charter” članova¹ kluba, 12 pripadalo beogradskim ložama, prirodno je da su se rotarijanci međusobno obraćali koristeći termin “brat” ili “braća”. Na neki način to je u suprotnosti sa engleskim terminom “Fellow Rotarian” – prijatelj u Rotariju, koji Rotari Intrnacional preporučuje za međusobnu komunikaciju. Kada je decembra 1929. godine sekretar za Evropu Rotari Internacionala, Rasel Vilijams, posetio Rotari klub Beograd stavio je primedbu na način oslovljavanja, ali je dr Voja Kujundžić objasnio da je to uobičajeno u Srbiji, pa način međusobnog komuniciranja nije promenjen sve do gašenja kluba. Štaviše, i danas je u mnogim našim Rotari klubovima ovo je opšteprihvaćeni termin u obraćanju rotarijanaca jedni drugima.

Pri analizi odnosa beogradskih masona i rotarijanaca treba imati u vidu i odnos broja članova. U šest loža u Beogradu bilo je preko 500 masona dok je ukupan broj rotarijanaca koji su primljeni u klub bio 83. Pri tome, klub nikada nije imao više od 60 članova istovremeno, a tadašnji Rotari propisi

¹ Članova osnivača

nisu dozvoljavali da se u jednom gradu formira više klubova. Brojnost organizacije značila je veći međusobni uticaj i naravno, veći uticaj u užem i širem okruženju.

Na kraju, kao zaključak ove kratke analize, može se reći da su masoni i rotarijanci, u periodu između dva rata, bile dve prijateljske organizacije, međusobno povezane više kroz sličnost ciljeva i način delovanja nego kroz formalnu stranu međusobnih odnosa. Štaviše oficijelni vidovi saradnje skoro da nisu postojali, ali su stvarne veze bile veoma jake i međusobni uticaj se ne može osporiti. Masoni su svakako dali doprinos osnivanju Rotari kluba Beograd i na diskretan način o njemu vodili računa sve vreme njegovog postojanja. U navedenom periodu sedmorica predsednika RK Beograd pripadali su masonima a slično je bilo i sa sekretarima kluba. Štaviše, i kasnije, u toku Drugog svetskog rata i u posleratnoj Jugoslaviji, održale su se lične veze, povremena okupljanja, druženja i međusobna pomaganja.

Obe organizacije su ostavile dubok trag u privrednom, kulturnom i društvenom životu predratnog Beograda. Pored mnogih humanitarnih projekata i učešća u različitim društvenim akcijama, mnogo je urađeno i na međunarodnom planu. Pošto su masoni i rotarijanci bili uspešni poslovni ljudi koji su često putovali po svetu i po logici svojih ideja i pravila posećivali tamošnje lože i klubove, oni su bili jedan od važnih i stalnih vidova međunarodne afirmacije Beograda i Srbije. Ali o tome drugi put.

Brat D.Č.

Loža »Mudrost« Beograd

SVETI JOVAN KRSTITELJ

I deo

Da li smo se zapitali nekada, zašto su Masoni za svog zaštitnika uzeli baš Sv.Jovana? Zašto Lože rade pod zaštitom baš ovog svetitelja? Ko je bio Sv.Jovan? Zašto je on tako važan Masonima? Zašto je on uopšte važan hrišćanima? Da li je i on bio Mason? Da li je pomagao Masone? Ili je razlog svemu tome možda simbolika njegovog ovozemaljskog delovanja ili njegov specifičan životni put?

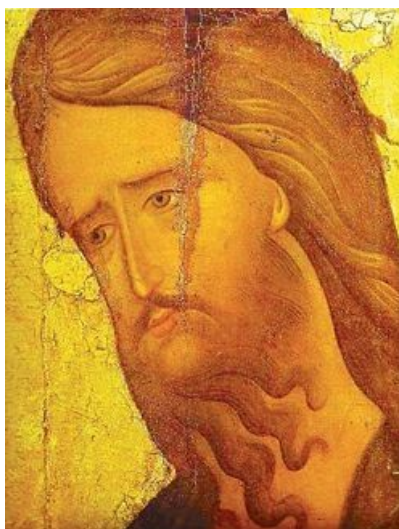
A posebno je zanimljivo pitanje: koji je to Sv.Jovan? Onaj „letnji“ ili onaj „zimski“? Ili neki treći? Ili to ima veze sa „Obretenjem glave Sv.Jovana“? Ili to uopšte nije hrišćanski Sv.Jovan, nego neki drugi, jer Kraljevska umetnost nije vezana za religije, pa samim tim nije ni za bilo kakavog hrišćanskog sveca...

Da ne budemo pretenciozni u nameri da sve odjednom objasnimo, upoznajmo malo bolje Sv.Jovana. Probajmo da pustimo malo Svetlosti na njegov život, na odnos hrišćanske crkve prema njemu, na narodne običaje vezane za Sv.Jovana, a i da ga upoznamo malo bolje. A ostalo će nam se možda posle toga samo kasti...

ROĐENJE I ŽIVOT SV.JOVANA

24. juni (Ivanjdan ili Ivandan) po starom kalendaru, a 7. juli po novom kalendaru je praznik rođenja Sv.Jovana Krstitelja. Jovan je rođen kao dugo čekano dete, od prestarelih roditelja Zaharija i Jelisavete. Rođen je tačno šest meseci pre Isusa Hrista.

Može se reći da je u životu Sv.Jovana sve bilo, u najmanju ruku, čudno – počev od rođenja, hrane, odeće i vaspitanja u surovoj judejskoj pustinji. Svoje detinjstvo i ranu mladost Sv.Jovan je proveo u pobožnom domu svojih starih roditelja. Budući svesni velikog zadatka koji je predstojao njihovom detetu, da bude prethodnik Mesijin, oni su dali zavet Bogu: da će im sin celog života živeti asketskim životom. Askete (nazareji, nazoreji), obično su se povlačili u pustinju. Tako je i Sv.Jovan živeo u judejskoj pustinji, gde je postio (hranio se isključivo medom od divljih pčela i biljkama) a uz sve to, Sv. Jovan je bio u danonoćnom molitvenom dodiru s Bogom i vršio je svoje duhovno pripremanje za veliki zadatak - preteče Mesijinog (onoga koji prethodi Spasitelju). U pustinji ga je Bog oslovio, poslao među ljude, i zadao mu da počne da priprema staze za dolazak Spasitelja. Da priprema ljude, kako u njihovoj svakodnevnicu, tako i u njihovim dušama.

Sv.Jovan je pozivao ljude da se pokaju i najavljuvao dolazak carstva nebeskog. Mnogo naroda je dolazilo da ga sluša, verovali su mu i kajali se. On je pokajnike krštavao u reci Jordan.

Jednog dana, videvši među pokajnicima Isusa, Sv.Jovan reče: *“Ti treba mene da krstiš, a Ti dolaziš meni?”*. Tada mu Isus odgovori: *“Pusti sada, jer tako treba da ispunimo svu pravednost”*. Posle ovoga Sv.Jovan pristade da krsti Isusa. On potopi Isusa u reku i krsti ga. A u tom trenutku, kada je Isus po izvršenom krštenju izlazio iz vode, nebo se otvorilo i Duh Sveti u obliku goluba, simbola čistote, bezazlenosti i svetosti, lebdeo je nad Njim. I čula se gromoglasna reč Božija: *“Ovo je sin Moj ljubljeni, koji je po Mojoj volji”*. Kroz taj čin pokazala se i misija Hristova u svetu i put našega spasenja, jer Gospod uze grehe čitavog čovečanstva i pod njima umre (potapanje) i ožive (izlazak iz vode). (Matej 3;14,15,16,17)

Tada je Sv.Jovan ispunio svoju misiju. Od tada pa nadalje, o njegovom daljem životu i delima se dosta manje zna.

Sv.Jovan je završio svoj ovozemaljski život tako što mu je, na zahtev zle carice Irodijade, odsečena glava. Dan smrti Sv.Jovana obeležava se praznikom Usekovanje, 29. avgusta po starom kalendaru, odnosno 11. septembra po novom kalendaru. Na taj praznik hrišćani poste, bez obzira u koji dan pada.

HRIŠĆANSTVO I SV.JOVAN

Pored datuma rođenja i datuma smrti Sv.Jovana, hrišćani još nekoliko datuma tokom godine posvećuju ovom, dragom nam, svetitelju.

Kako se njegova glavna uloga u životu odigrala na dan Bogojavljenja, crkva je od starine posvetila dan po Bogojavljenju spomenu njegovom, Sabor Sv.Jovana Krstitelja (Jovanjdan) 7. januara po starom kalendaru, a 20. januara po novom kalendaru. Na taj dan je dugo vremena svake godine ruka Jovanova, a koju je doneo Jevandelist Luka u Antiohiju (svoje rodno mesto) bila iznošena pred vernike.

Posebno je zanimljiva priča o tzv. Obretenju glave Sv.Jovana Krstitelja. Prema predanju, Sv.Jovan je bio posečen, a zatim je Irodijada naredila da mu se glava ne sahranjuje zajedno sa telom, jer se bojala da strašni prorok nekako ne vaskrsne. Stoga je uzela njegovu glavu i zakopala na nekom skrivenom mestu, duboko u zemlju. Njena dvorkinja Jovana nije mogla trpeti da glava Božjega čoveka ostane na takvom mestu. Ona je tajno iskopala, odnela u Jerusalim i sahranila na Gori Jeleonskoj (prvo obretenje glave Sv.Jovana Krstitelja).

Posle izvesnog vremena neki znameniti vlastelin prišao je Hristu, ostavio svoj položaj i zamonašio se. Tako, kao monah, nastanio se na Gori Jeleonskoj baš na onom mestu gde je Jovanova glava bila zakopana. Zidajući sebi ćeliju, kopao je duboko, našao zemljani sud i u njemu glavu, za koju mu se javi tajanstveno, da je Jovanova. Po predanju, on je poljubio Krstiteljevu glavu i zakopao je na tom istom mestu (drugo obretenje glave Sv.Jovana Krstitelja). Na taj dan, 24. februara po starom kalendaru, a 9. marta po novom kalendaru, proslavlja se prvo i drugo obretenije glave Sv.Jovana Krstitelja kao pomen na ove događaje.

U VIII veku glava svetog Jovana preneti je u mesto Komane, ali već 850. godine odneti je dalje, u Carigrad, gde je položena u crkvi. Dakle, ta čudotvorna glava je išla od ruke do ruke, ponirala u zaborav i opet se pojavljivala, dok najzad nije preneti u Carigrad. Mnoga čudesna isceljenja pripisivala su se toj glavi. Iako dok je bio živ, Sv.Jovan nije učinio nijedno čudotvorno delo, njegove mošti su izgleda dobile čudotvornu moć. Treće obretenije glave svetog Jovana Krstitelja, kao hrišćanski praznik, slavi se 25. maja po starom, a 7. juna po novom gregorijanskom kalendaru.

Među jevanđeljskim ličnostima koje se pominju u vezi Hrista Spasitelja, ličnost Sv.Jovana Krstitelja zauzima sasvim zasebno mesto. Kako po načinu njegovog dolaska na svet, tako i po načinu života, po ulozi u krštavanju ljudi za pokajanje i krštenja Mesije, tako najzad i po svom tragičnom okončanju života. On je bio ličnost izuzetne moralne čistote. Od svih ostalih proroka Sv.Jovan se razlikuje naročito time što je on imao tu sreću da je mogao i rukom pokazati svetu Onoga koga je prorokovao. Za ruku Sv.Jovana se priča da ju je svake godine, na Ivanjdan, arhijerej iznosio pred

narod. Ponekad se ta ruka javljala raširena, a ponekad i zgrčena. U prvom slučaju najavljujvala je rodnu i obilnu godinu, a u drugom nerodnu i gladnu.

NARODNI OBIČAJI VEZANI ZA SV.JOVANA

Običaji u našem narodu, koji se vezuju za Ivanjdan, mnogobrojni su i raznoliki. O Ivanjdanu se pleću vencima od poljskog cveća i njima se kite stajanje. Uoči tog dana, u nekim krajevima, pastiri pale vatre, obilaze torove i ovce gde čuvaju stoku, a zatim se penju na brda i igraju svakojake igre oko vatri. Ovo paljenje vatri na visovima, za Ivanjdan, dovodi se u vezu sa paljenjem badnjaka uoči Božića, čime se hoće reći da zimsko, božićno Sunce ne sija tako visoko i ne greje tako toplo kao letnje, ivanjdansko. Pletenjem venaca želi se reći da je priroda u razvoju došla do svoje najviše tačke, do svog maksimuma (letnji solsticij), pa se tim vencima priroda kruniše i ovenčava.

Ti vencima ujedno treba da podsećaju i mlade da razmišljaju o svadbenim vencima. Devojke tada u vence stavljaju crvenu ružu. Smatra se da je Ivanjdan toliko veliki praznik da se Sunce čak tri puta "zaustavi" tokom tog dana.

Crkva ovaj praznik naziva Ivanjdan, a narod dodaje još nekoliko nadimaka: Biljober, Metlar, Svitnjak, Igritelj i Narukvičar, što jasno pokazuje mnoštvo raznih običaja koji se upražnjavaju na ovaj veliki letnji praznik. Voda dobija posebnu moć, pa se svi kupaju u rekama, potocima, jezerima. Bilje i trave imaju pojačana lekovita svojstva. Zato se bere lekovito bilje i pleću vencima, koje se čuva u kući kao lek protiv raznih bolesti.

Ivanjdan se može, u neku ruku, nazvati i devojačkim praznikom - jer je čitav niz rituala poveren devojkama. U mnogim našim krajevima, noć uoči Ivanjdana, devojke pale ivandanske vatre i s vencima od ivandanskog cveća celu noć igraju i pevaju. U ranu zoru se razilazile, a svaka nosi ugarak iz vatre, i ispletenu venac koji stavlja na vrh kapije.

U vinogradima se ništa ne radi. Vinogradari se čuvaju i da uđu u vinograd tri dana pre i tri dana posle Ivanjdana. Kažu da tih sedam dana vinograd najviše napreduje, jer ga čuva Sv.Jovan.

ZAKLJUČAK. ILI TEK UVOD?

Toliko zanimljivosti i interesantnih detalja o Sv.Jovanu, i to samo u pogledu njegove biografije, biblijske uloge, odnosa sa crkvom i narodnih verovanja. A uopšte i ne dodjomo do veze Sv.Jovana sa Masonima!!!

Pa... dobro. Neka nešto ostane i za sledeći nastavak priče o našem zaštitniku.

Neka našu maštu, do tada, zagolica samo par detalja. Naime, svima je poznata činjenica da su 24. juna 1717, u Londonu, četiri slobodnozidarske Lože skinule sa sebe veo tajnosti, sakupile se u „*Goose and Gridiron Ale-house*“, i osnovale Veliku Ložu Engleske. I to baš na dan Sv. Jovana Krstitelja...

A i pre toga, ranijih godina, Lože su se uvek okupljale na ovaj dan i obeležavale ga, s velikim poštovanjem prema Sv.Jovanu...

A intrigantna je i pretpostavka da su Templari u Jerusalimu svojevremeno iskopali glavu Sv.Jovana Krstitelja i da su je nosili u bitkama ispred sebe. Smatralo se da im je ova relikvija davala izuzetnu moć i da je sa njom počeo njihov uspon...

Brat B.R.

Loža „Nemanja“ Niš